

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA

M. POIARES MADURO

prednesené 14. decembra 2006¹

1. Je súlade s právom Spoločenstva a so základnými zásadami, ktoré chráni, uloženie povinnosti advokátom, ako to stanovuje smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/97/ES zo 4. decembra 2001, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 91/308/EHS o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 344, s. 76) informovať príslušné orgány o každej skutočnosti, o ktorej majú vedomosť, ktorá by mohla nasvedčovať praniu špinavých peňazí? Otázka, ktorú nastoluje prejednáváná vec, by mala viesť Súdny dvor k tomu, aby sa zaoberal jednou zo základných hodnôt právnych štátov, ktoré tvoria Európsku úniu, to znamená profesijným tajomstvom advokáta.² Ak sa aj táto hodnota zdá ako nespochybniteľná, právny režim jej ochrany zostáva neistý a sporný. Na akom základe by táto ochrana mala byť poskytovaná? Možno pripustiť výnimky a ak áno, tak za akých podmienok. Podľa akého kritéria sa má v praxi rozlišovať medzi tým, čo patrí do tajomstva a tým čo ním nie je?

2. Súdny dvor nebude prvým súdom, ktorý si bude klásť tieto otázky. Niektoré vnútroštátne súdne orgány v Únii a mimo nej sa podobnými problémami už zaoberali.³ Okrem toho Súdny dvor bude môcť použiť niektoré zo svojich predchádzajúcich rozhodnutí. Vo svojej judikatúre totiž zakotvil zásadu dôvernosti korešpondencie medzi advokátom a jeho klientom⁴ a uznal zvláštny charakter povolania advokáta a pravidiel, ktoré jeho výkon upravujú.⁵

I — Súvislosti právnej veci

3. Zdá sa mi, že na správne vymedzenie významu prejednávanej veci treba hneď na

1 — Jazyk prednesu: portugálčina.

2 — Ochrana profesijného tajomstva je výslovne uvedená v článku 41 Charty základných práv Európskej únie, ktorý zakotvuje „právo každého na prístup ku spisu, ktorý sa ho týka, pri dodržiavaní oprávnených záujmov dôvernosti a profesijného a obchodného tajomstva“.

3 — Uvediem napríklad rozhodnutie Najvyššieho súdu Britskej Kolumbie (Kanada) z 20. novembra 2001. Tento súd, ktorý sa mal vyjadriť o otázke, či majú byť právni poradcovia oslobodení od povinnosti oznamovať kanadskému stredisku pre analýzy finančných operácií a oznámení niektoré podozrivé finančné operácie, považoval za užitočné odkázať na ustanovenia smernice 2001/97, ktorá sa nachádzala v konečnej fáze prijímania.

4 — Rozsudok z 18. mája 1982, AM & S, 155/79, Zb. s. 1575. Pozri na túto tému štúdiu, ktorú vypracoval Vesterdorf, B.: Legal Professional Privilege and the Privilege Against Self-Incrimination in EC Law: Recent Developments and Currents Issues. In: *Fordham International Law Journal*, 2005, s. 1179.

5 — Rozsudok z 19. februára 2002, Wouters a i., C309/99, Zb. s. I-1577.

úvod načrtnúť postupný vývoj sporného ustanovenia a podmienok, za ktorých bolo spochybnené.

A — Kontext Spoločenstva

4. Uvádza sa, že pojem „pranie“ má svoj pôvod v praxi, ktorá sa vyvinula v Spojených štátoch amerických a spočívala v tom, že organizovaný zločin nakupoval automatické práčovne a podniky poskytujúce služby čistenia automobilov v úmysle zamiešať svoje príjmy pochádzajúce najmä z pašovania alkoholu v období prohibície s legálne dosiahnutými ziskami. Pôvod tohto pojmu je síce predmetom diskusií, zato jeho význam nie je vôbec sporný. Pranie špinavých peňazí označuje súbor postupov, ktorých účelom je dať zdanie zákonnosti ziskom z trestnej činnosti.

5. Pranie špinavých peňazí je javom, ktorý je spojený s liberalizáciou svetového obchodu a dokonca z nej ťaží, čo si vyžaduje, aby zápas s ním bol úmerný jeho šíreniu, a to vo forme medzinárodnej spolupráce.⁶ V roku 1980 Rada Európy prijala odporúčanie

6 — Pozri v tomto zmysle odôvodnenie č. 5 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2005/60/ES z 26. októbra 2005 o predchádzaní využívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí a financovania terorizmu (Ú. v. EÚ L 309, s. 15).

o opatreniach proti prevodu a úschove prostriedkov, ktoré majú nezákonný pôvod⁷. Hoci malo toto odporúčanie len charakter podnetu, jeho prednosťou bolo, že uviedlo do pohybu medzinárodný boj proti praniu špinavých peňazí. Dňa 19. decembra 1988 bol vo Viedni prijatý Dohovor OSN proti nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami⁸. Tento dohovor vymedzuje pranie špinavých peňazí ako trestný čin a zavádza sankcie. V roku 1990 prijala Rada Európy dohovor o praní, vyhľadávaní, zadržívaní a konfiškácii výnosov z trestnej činnosti⁹. Tento dohovor, ktorý prehĺbil spoluprácu na regionálnej úrovni, viedol k rozšíreniu vymedzenia pojmu „pranie špinavých peňazí“ a zmluvným stranám uložil povinnosť prijať represívne opatrenia. Súčasne bola zriadená pracovná skupina finančné opatrenia proti praniu špinavých peňazí (ďalej len „GAFI“), medzinárodná organizácia vytvorená z podnetu G7 v Paríži v roku 1989 na účely vypracovania a presadzovania stratégie boja proti tomuto nebezpečenstvu. Od roku 1990 zverejnil GAFI sériu štyridsiatich odporúčaní, ktorá má slúžiť ako základ koordinovaného boja na medzinárodnej úrovni.¹⁰

6. V tomto už relatívne dobre koncentrovanom normatívnom kontexte prebralo

7 — Rada Európy, odporúčanie č. R(80) 10 o opatreniach proti prevodu a úschove prostriedkov, ktoré majú nezákonný pôvod, prijaté 27. júna 1980.

8 — Dohovor OSN proti nedovolenému obchodovaniu s omamnými a psychotropnými látkami, prijatý Konferenciou na jej 6. plenárnom zasadnutí 19. decembra 1988.

9 — Dohovor Rady Európy o praní, vyhľadávaní, zadržívaní a konfiškácii výnosov z trestnej činnosti podpísaný v Štrasburgu 8. novembra 1990.

10 — GAFI, *Štyridsať odporúčaní*, 1990, revidované v rokoch 1996 a 2003.

iniciatívu Spoločenstvo. Spoločenstvu išlo nielen o účasť na tomto medzinárodnom boji, ale tiež o ochranu celistvosti jednotného európskeho trhu.¹¹ Takto bola prijatá smernica Rady 91/308/EHS z 10. júna 1991 o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí (Ú. v. ES L 166, s. 77; Mim. vyd. 09/001 s. 153), v ktorej zákonodarca Spoločenstva stanovuje zásadu zákazu prania špinavých peňazí v rámci Spoločenstva a vyžaduje, aby členské štáty zaviedli režim spočívajúci na povinnostiach odhaľovania, informovania a predchádzania pochybným operáciám, pokiaľ ide o úverové a finančné inštitúcie.

7. Ustanovenie, ktoré bolo v prejednávanej veci napadnuté, je výsledkom zmeny smernice 91/308. Smernica 2001/97 totiž vychádza zo zámeru zákonodarcu Spoločenstva aktualizovať smernicu 91/308 so zreteľom na závery Komisie a na želanie, ktoré vyjadril Európsky parlament a členské štáty, a vzhľadom na skúsenosti nahromadené v priebehu prvých rokov jej uplatňovania rozšíriť jej pôsobnosť na ďalšie nové oblasti a činnosti. Z toho vyplýva najmä rozšírenie vecnej pôsobnosti povinnosti

informovať príslušné orgány o prípadnom podozrení v oblasti prania špinavých peňazí uvedenej v článku 6 smernice 91/308 na „notárov a ostatné osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania“ pri výkone niektorých svojich činností.

8. Toto rozšírenie, ktoré je ťažiskom prejednávanej veci, bolo výsledkom dlhodobých úvah rozvíjaných na rôznych fórach. GAFI pri skúmaní svojich odporúčaní v roku 1996 požiadal vnútroštátne orgány, aby rozšírili rozsah pôsobnosti opatrení boja proti praniu špinavých peňazí aj na finančné činnosti uskutočňované nefinančnými povolaniami. V roku 2001 GAFI zopakoval, že so zreteľom na „skutočnosť, že páchatelia trestných činov sa v čoraz väčšej miere obracajú na príslušníkov povolání a na iných sprostredkovateľov s cieľom získať radu alebo iný druh pomoci na účely prania špinavých peňazí pochádzajúcich z trestnej činnosti“, sa domnieva, že „rozsah pôsobnosti štyridsiatich odporúčaní musí byť rozšírený tak, aby sa vzťahoval na sedem kategórií nefinančných činností a povolání“, vrátane „advokátov a notárov“.¹²

9. Takéto odporúčania nemohli nenajstť odozvu v rámci Spoločenstva. Smernica 91/308 ustanovila vo svojom článku 12, že „členské štáty zabezpečia, aby ustanovenia tejto smernice boli vcelku alebo v častiach rozšírené na všetky odvetvia a druhy podnikov, okrem úverových a finančných inštitúcií uvedených v článku 1, ktoré sa

11 — Pozri návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Saggio vo veci Komisia/Rakúsko (uznesenie predsedu Súdneho dvora z 29. septembra 2000, C-290/98, Zb. s. I-7835), bod 3.

12 — GAFI, *Výročná správa 2000 — 2001*, 22. jún 2001, s. 17 a 19.

zaoberajú takými činnosťami, kde je zvlášť pravdepodobné, že by mohli byť využívané na účely prania špinavých peňazí“. Okrem toho podľa článku 13 uvedenej smernice bol pri Komisii zriadený styčný výbor, ktorého úlohou je najmä „skúmať, či odvetvie alebo kategória podnikov by mali byť zahrnuté do pôsobnosti článku 12 tam, kde bolo zistené, že tieto odvetvia alebo kategórie podnikov boli v niektorom v členskom štáte využité na pranie špinavých peňazí“.

dražitelia, kasína, zmenárne, prepravcovia finančných prostriedkov, notári, externí účtovníci, advokáti, daňoví poradcovia a audítori a to preto:

- aby sa na nich úplne alebo čiastočne vzťahovali ustanovenia obsiahnuté v tejto smernici a prípadne,
- aby sa na nich uplatňovali nové ustanovenia, ktoré zohľadňujú zvláštne okolnosti týchto povolání a ktoré v plnej miere dodržiavajú predovšetkým povinnosť zachovávať profesijné tajomstvo, ktoré je pre ne charakteristické...“.¹⁴

10. V súvislosti s prvými správami Komisie o uplatňovaní smernice zaujali Európsky parlament a Rada Európskej únie kladné stanovisko k rozšíreniu povinnosti oznámiť informácie podľa článku 6 smernice aj na iné osoby a profesijné kategórie, ako sú úverové inštitúcie.¹³ V marci roku 1999 Parlament vo svojom uznesení k druhej správe Komisie vyzval výslovne Komisiu, aby predložila legislatívny návrh na zmenu a doplnenie smernice v tom zmysle, aby „sa do vecnej pôsobnosti smernice zahrnuli tie povolania, ktoré môžu byť zapojené do prania špinavých peňazí, alebo ktoré môžu byť zneužívané na pranie špinavých peňazí, ako napríklad realitní makléri, obchodníci s umeleckými dielami,

11. Na tomto základe predložila Komisia v júli 1999 návrh na zmenu a doplnenie smernice.¹⁵ Tento návrh požaduje, aby členské štáty zabezpečili, že ustanovenia upravené smernicou sa budú vzťahovať na „notárov a ďalších členov nezávislých právnických povolání, keď zastupujú alebo poskytujú právnu pomoc klientom“ v rámci určitých finančných a obchodných činností. Upravuje však tiež výnimku s obmedzeným rozsahom: členské štáty by podľa nej neboli povinné

13 — Pozri najmä akčný program o organizovanom zločine (ktorý prijala Rada 28. apríla 1997) [Ú. v. ES C 251, s. 1, bod 26 písm. e)].

14 — Rezolúcia k druhej správe Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatnení smernice o praní špinavých peňazí (Ú. v. ES C 175, 1999, s. 39 až 42).

15 — Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/308 [KOM(1999) 352 v konečnom znení zo 14. júla 1999].

ukladať povinnosť informovania podľa smernice členom právnických povolání „pokiaľ ide o informácie, ktoré im odovzdal klient preto, aby ho mohli zastupovať v konaní pred súdom“. Táto výnimka sa však „nevzťahuje na prípady, keď existujú dôvodné podozrenia, že o poradenstvo sa žiada na účely ulahčenia prania špinavých peňazí“.

12. O tomto návrhu sa intenzívne diskutovalo. Formulácia, ktorá bola nakoniec prijatá, odráža výsledok tejto diskusie. Vo svojom stanovisku k návrhu Komisie Parlament úplne vylúčil, že by sa táto povinnosť informovania mohla vzťahovať na nezávislých advokátov alebo na právne kancelárie, alebo na členov upraveného právneho povolania nielen v rámci svojej úlohy zastupovania v konaní pred súdom, ale tiež v rámci poskytovania právneho poradenstva.¹⁶ Toto stanovisko sa teda odchyľovalo od návrhu z dvoch hľadísk: na jednej strane tým, že možnosť členských štátov upraviť výnimku bola premenená na povinnosť stanoviť túto výnimku, a na druhej strane tak, že vecná pôsobnosť výnimky zo zastupovania v konaní pred súdom bola rozšírená aj na právne poradenstvo.

13. V spoločnej pozícii, ktorú prijala Rada v novembri 2000, táto inštitúcia prijala kompromisné riešenie.¹⁷ Sporné ustanovenie sa navrhlo formulovať takto:

„Členské štáty nie sú povinné uplatňovať povinnosti ustanovené v odseku 1 na notárov, osoby vykonávajúce nezávislé právnické povolania, audítorov, externých účtovníkov a daňových poradcov so zreteľom na informácie, zaobstarané od jedného zo svojich klientov alebo získané o jednom zo svojich klientov, počas zisťovania právneho postavenia ich klienta alebo obhajoby, či zastupovania daného klienta v súdnych konaniach alebo v súvislosti s nimi, vrátane poradenstva o začatí konaní alebo vyhnutí sa konaniam, bez ohľadu na to, či boli takéto informácie prijaté alebo získané pred takýmito konaniami, počas nich alebo po nich.“¹⁸

14. Ak však aj výnimka zostáva jednoduchou možnosťou danou členským štátom, jej vecná pôsobnosť je podstatne rozšírená. Podľa Komisie je toto stanovisko v súlade nielen s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „EDLP“), ale

16 — Stanovisko Európskeho parlamentu z 5. júla 2000 (Ú. v. ES C 121, s. 133).

17 — Spoločná pozícia (ES) č. 5/2001, prijatá Radou 30. novembra 2000, na účely prijatia smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/308 (Ú. v. ES C 36, 2001, s. 24).

18 — Tamže, s. 28.

tiež s duchom pozmeňovacích návrhov, ktoré predložil Parlament¹⁹. Parlament sa však s týmto názorom nestotožňuje. Vo svojom uznesení k spoločnej pozícii Rady prevzal formuláciu zo spoločnej pozície, pokiaľ ide o vecnú pôsobnosť výnimky, avšak zopakoval svoj zámer premeniť možnosť stanoviť výnimku na záväzné ustanovenie pre členské štáty.²⁰

15. Komisia zaujala k tomuto problému nejednoznačný postoj.²¹ Na jednej strane, „keďže je nevyhnutné zaručiť zlučiteľnosť smernice s [EDLP]“, Komisia pripúšťa, že má „určité sympatie pre želanie Parlamentu zakázať možnosť vyžadovať, aby bolo oznámenie o podozrení z prania špinavých peňazí na základe informácií získaných advokátmi alebo notármi pri výkone svojej činnosti zastupovania klienta v konaní pred súdom alebo pri hodnotení jeho právnej situácie“.

19 — Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu v súlade s článkom 251 ods. 2 druhým pododsekom Zmluvy ES, ktoré sa týka spoločnej pozície prijatej Radou na účely prijatia smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica z 12. januára 2001 (SEC/2001/12).

20 — Legislatívne uznesenie Európskeho parlamentu z 5. apríla 2001 k spoločnej pozícii Rady [C 21 E (2002)], s. 305, pozmeňovací návrh č. 22].

21 — Stanovisko Komisie v súlade s článkom 251 ods. 2 písm. c) Zmluvy ES k pozmeňovacím návrhom Európskeho parlamentu k spoločnej pozícii Rady týkajúcej sa návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/308 z 13. júna 2001 [KOM(2001) 330 v konečnom znení].

No na druhej strane „považuje za neprípustné, aby sa rovnaké úvahy uplatňovali všeobecne aj na iné ako právnické povolania“. Z týchto dôvodov bol pozmeňovací návrh Parlamentu zamietnutý.

16. Vzhľadom na to, že sa Rada rozhodla v tomto bode vyhovieť Komisii, bol ustanovený zmierovací výbor. V priebehu zmierovacieho konania sa však podľa slov Parlamentu ukázalo, že „udalosti z 11. septembra 2001 v Spojených štátoch amerických podstatne zmenili pohľad na túto otázku, keďže smernice o praní špinavých peňazí sa od tej doby považujú za základnú súčasť boja proti terorizmu“. ²² Za týchto nových súvislostí bol dosiahnutý kompromis, ktorý umožnil schválenie predpisu Parlamentom a to výraznou väčšinou na treťom čítaní 13. novembra 2001 a jeho schválenie Radou 19. novembra 2001.

17. Kompromis má túto podobu. Nové články 2a a 6 smernice 91/308, zmenenej a doplnenej smernicou 2001/97 (ďalej len „smernica“), zostávajú nezmenené.

22 — Správa Európskeho parlamentu o spoločnom návrhu, ktorý schválil zmierovací výbor, smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa mení a dopĺňa smernica 91/308 z 5. novembra 2001 [PE-CONS 3654/2001 — C5-0496/2001 — 1999/0152(COD)].

18. Takto článok 2a stanovuje:

iii) otvorenia alebo správy bankových, sporiteľských účtov alebo portfólia cenných papierov;

„Členské štáty zabezpečia, aby povinnosti stanovené smernicou boli uložené týmto inštitúciám:

iv) organizácie vkladov nevyhnutných pre založenie, správu alebo riadenie obchodných spoločností;

...

5. notárom a iným členom nezávislých právnych povolaní, keď sa zúčastňujú,

v) založenia, správy alebo riadenia fidúcií, obchodných spoločností alebo podobných štruktúr;

a) tým, že pomáhajú svojmu klientovi pri príprave alebo uskutočňovaní transakcií týkajúcich sa:

b) tým, že konajú v mene svojich klientov alebo na ich účet v akejkoľvek finančnej transakcii alebo transakcii týkajúcej sa nehnuteľnosti.“ [*neoficiálny preklad*]

i) nákupu a predaja nehnuteľných vecí alebo podnikov;

19. Pokiaľ ide o článok 6, tento stanovuje:

ii) správy finančných fondov, cenných papierov alebo iných aktív, ktoré patria klientovi;

„1. Členské štáty zabezpečia, aby úverové a finančné inštitúcie a osoby, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, a ich riaditelia a zamestnanci plne spolupracovali s orgánmi

zodpovednými za boj proti praniu špinavých peňazí:

- a) poskytovaním informácií týmto orgánom z vlastnej iniciatívy o každej skutočnosti, ktorá by mohla nasvedčovať praniu špinavých peňazí;
- b) poskytovaním všetkých potrebných informácií týmto orgánom na ich žiadosť v súlade s postupmi ustanovenými platnými zákonmi.

2. Informácie poskytované podľa prvého odseku sa postupujú orgánom zodpovedným za boj proti praniu špinavých peňazí členského štátu, na území ktorého sa inštitúcie alebo osoba poskytujúca tieto informácie nachádzajú. Tieto informácie bežne poskytuje/ú osoba/y určená/é úverovými a finančnými inštitúciami alebo osoba/y, na ktoré sa vzťahuje táto smernica, v súlade s postupmi ustanovenými v článku 11 ods. 1 písm. a).

3. V prípade notárov a členov nezávislých právnych povolání uvedených v článku 2a bode 5, členské štáty môžu označiť primeraný samosprávny orgán dotknutého povolania ako orgán, ktorý má byť informovaný

o skutočnostiach uvedených v odseku 1 písm. a) a v tomto prípade, určia primerané formy spolupráce medzi týmto orgánom a orgánmi zodpovednými za boj proti praniu špinavých peňazí.

Členské štáty nie sú povinné uložiť povinnosti uvedené v odseku 1 notárom, členom nezávislých právnych povolání, audítorom, externým účtovným poradcom a daňovým poradcom, pokiaľ ide o informácie zaobstarané od jedného zo svojich klientov alebo získané o jednom zo svojich klientov pri posudzovaní právnej situácie tohto klienta alebo pri výkone svojho poslanca obhajoby alebo zastupovania tohto klienta v súdnom konaní, alebo, pokiaľ sa týkajú takéhoto konania vrátane poradenstva o spôsoboch začatia alebo vyhnutia sa konaniu, bez ohľadu na to, či sú tieto informácie zaobstarané alebo získané pred, počas alebo po tomto konaní.“ [neoficiálny preklad]

20. Zmierovacie konanie však viedlo k niektorým zmenám pri formulácii odôvodnení smernice, ktoré sa týkajú režimu uplatniteľného na právnické povolania. Odôvodnenie č. 16 vyjadruje zásadu, že „na notárov a členov nezávislých právnických povolání, ako sú vymedzení členskými štátmi vyššie, by sa mali vzťahovať ustanovenia smernice, keď sa zúčastňujú na transakciách finančného charakteru alebo na účet obchodných spoločností, a aj vtedy keď, poskytujú daňové poradenstvo, t. j. na transakciách, pre ktoré je vyššie nebezpečenstvo, že služby sa týchto právnych povolání použijú na účely prania ziskov z trestných činov“ [neoficiálny

preklad]. Nasledujúce odôvodnenie však upresňuje, že „v prípade, že nezávislí členovia povolání, ktoré spočívajú v poskytovaní právneho poradenstva a ktoré sú v súlade s právom uznané a kontrolované, napríklad advokáti, posudzujú právnu situáciu klienta alebo ho zastupujú v súdnom konaní, nebolo by vhodné, aby im smernica ukladala povinnosť vzhľadom na tieto činnosti oznámiť prípadné podozrenia v oblasti prania špinavých peňazí. Treba ich oslobodiť od akejkoľvek povinnosti oznámenia informácií získaných pred, počas a po súdnom konaní alebo v čase posudzovania právnej situácie klienta. Preto právne poradenstvo zostáva viazané povinnosťou profesijného tajomstva, ibaže by sa právny poradca zúčastnil na praní špinavých peňazí, ibaže by právne poradenstvo bolo poskytnuté na účely prania špinavých peňazí, alebo ak by advokát vedel, že jeho klient chce získať právne rady na účely prania špinavých peňazí“ [*neoficiálny preklad*].

21. Nakoniec upresňujem, že smernica 91/308 bola nedávno zrušená smernicou 2005/60. Znenie tejto smernice preberá bezo zmien ustanovenia napadnuté v prejednávanej veci.²³

23 — Články 2 a 23 ods. 2.

B — Vnútroštátny kontext

22. Táto právna vec má svoj pôvod v dvoch súbežných návrhoch, ktoré prejednáva Cour d'arbitrage (Belgicko), jednu podali Ordre des barreaux francophones et germanophone (ďalej len „OBFG“) a Ordre français des avocats du barreau de Bruxelles, druhú podali Ordre des barreaux flamands a Ordre néerlandais des avocats de Bruxelles. Týmito návrhmi sa domáhajú zrušenia niektorých ustanovení zákona z 12. januára 2004, ktorým sa mení a dopĺňa zákon z 11. januára 1993 o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí, zákon z 22. marca 1993 o postavení a kontrole úverových inštitúcií a zákon zo 6. apríla 1995 o postavení finančných inštitúcií a ich kontrole, o finančných sprostredkovateľoch a investičných poradcov. V súvislosti s týmito návrhmi vstúpili do konania vo veci samej ako vedľajší účastníci konania Conseil des barreaux de l'Union européenne (ďalej len „CCBE“), Ordre des avocats du barreau de Liège a Conseil des ministres.

23. Upresňujem, že zákon z 12. januára 2004 má za cieľ prebrať smernicu 2001/97, ktorá mení a dopĺňa smernicu 91/308, do belgického právneho poriadku. Tento zákon tiež vkladá nový článok 2b, ktorého znenie je zhodné so znením článku 2a bod 5 smernice. Okrem toho sa v tomto zákone využila možnosť, ktorú poskytuje článok 6 ods. 3 druhý pododsek smernice, a do belgického právneho predpisu bol vložený nový článok 14a ods. 3, ktorý stanovuje, že „osoby uvedené v článku 2b však neodovzdajú tieto informácie, ak si ich zaobstarali od jedného zo svojich klientov alebo boli získané o jednom

zo svojich klientov pri posudzovaní právnej situácie tohto klienta alebo pri výkone svojho poslania obhajoby, alebo zastupovania tohto klienta v súdnom konaní, alebo, pokiaľ sa týkajú takéhoto konania vrátane poradenstva o spôsoboch začatia alebo vyhnutia sa konaniu, bez ohľadu na to, či sú tieto informácie zaobstarané alebo získané pred, počas alebo po tomto konaní“.

24. Z uznesenia vnútroštátneho súdu vyplýva, že navrhovateľky tomuto zákonu vytykajú predovšetkým to, že rozširuje povinnosti upravené zákonom z 11. januára 1993 na advokátov. Podľa navrhovateľiek takéto rozšírenie porušuje zásadu profesijného tajomstva a nezávislosti advokátov, ktoré chránia práva, ktoré priznáva ústava a EDLP. Vo svojom rozsudku Cour d'arbitrage rozhodol tak, že ak aj profesijné tajomstvo je „základnou zložkou práv na obhajobu“, napriek tomu však môže ustúpiť „keď je to nevyhnutné alebo keď je v rozpore s hodnotou, na ktorú sa hľadí tak, že má vyššiu právnu silu“, avšak len vtedy, ak toto odňatie práva je odôvodnené naliehavým dôvodom a je striktné proporcionálne.

25. Nutné je však zohľadniť to, že sporné ustanovenia sú výsledkom rozšírenia vecnej pôsobnosti, ktoré vyplynulo z prebratia smernice 2001/97. Preto diskusia o súlade belgického zákona s ústavou závisí od

otázky platnosti smernice Spoločenstva. Otázka položená Súdnemu dvoru na základe článku 234 tretieho odseku ES je táto:

„Porušuje článok 1 bod 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/97/ES zo 4. decembra 2001, ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 91/308/EHS o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí, právo na spravodlivé súdne konanie, ako ho zaručuje článok 6 EDLP a v dôsledku toho článok 6 ods. 2 EÚ z dôvodu, že nový článok 2a bod 5, ktorý bol vložený do smernice 91/308/EHS, ukladá povinnosť začleniť príslušníkov nezávislých právnických povolání, bez vylúčenia povolania advokáta, do pôsobnosti tejto smernice, ktorá má v podstate za cieľ to, aby bola uložená povinnosť osobám a inštitúciám, na ktoré sa zameriava, informovať orgány zodpovedné za boj proti praniu špinavých peňazí o každej skutočnosti, ktorá by mohla nasvedčovať takémuto praniu (článok 6 smernice 91/308/EHS, nahradený článkom 1 bodom 5 smernice 2001/97/ES)?“

II — Rámec kontroly platnosti

26. Preto, aby sa posúdila platnosť sporného ustanovenia z hľadiska práva Spoločenstva, treba najskôr presne určiť normu, vzhľadom na ktorú má byť toto pravidlo posúdené.

Cour d'arbitrage vo svojom uznesení odkazuje na článok 6 EDLP, ktorý upravuje spravodlivé súdne konanie, a v dôsledku toho na článok 6 ods. 2 EÚ.

zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený. ...

27. Pripomínam, že článok 6 EÚ je sformulovaný takto:

...

„1. Únia je založená na zásadách slobody, demokracie, dodržiavania ľudských práv a základných slobôd a právneho štátu, ktoré sú spoločné členským štátom.

3. Každý, kto je obvinený z trestného činu, má tieto minimálne práva:

2. Únia rešpektuje základné ľudské práva, ktoré zaručuje [EDLP] a ktoré vyplývajú z ústavných tradícií členských štátov, ako základných princípov práva spoločenstva.“

...

c. obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu podľa vlastného výberu, alebo pokiaľ nemá dostatok prostriedkov na zaplatenie obhajcu, aby sa mu poskytol bezplatne, ak to záujmy spravodlivosti vyžadujú...“

28. Článok 6 EDLP je sformulovaný takto:

„1 Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom

29. Niektorí účastníci sporu však navrhujú, aby bol rozšírený okruh noriem, o ktoré sa posúdenie opiera. Odkaz na článok 6 EDLP je podľa ich názoru príliš obmedzený a treba rozšíriť posúdenie súladu sporného ustanovenia tak, aby zahrňoval posúdenie najmä vzhľadom na zásadu nezávislosti advokáta, zásadu profesijného tajomstva, zásadu

lojalitu, zásadu práva na obhajobu (právo na právnu pomoc a právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania) a zásadu proporcionality. Na druhej strane sa CCBE pýta na relevanciu a platnosť právnych základov smernice.

30. Podľa uvedených účastníkov konania možno takéto rozšírenie urobiť vďaka samotnej povahe kontroly platnosti podľa článku 234 ES. Vychádzajú pritom z judikatúry Súdneho dvora podľa ktorej „príslušnosť Súdneho dvora rozhodovať podľa článku 177 Zmluvy [234 ES] o platnosti aktov prijatých inštitúciami Spoločenstva nemá žiadne obmedzenia, pokiaľ ide o dôvody, na základe ktorých by mohla byť spochybnená platnosť týchto aktov“.²⁴

31. Táto judikatúra je úplne nespochybniteľná. Nemá však ten význam, ktorý jej dávajú zmienení účastníci konania. Na základe tohto tvrdenia Súdny dvor neurčuje, že môže bez akýchkoľvek obmedzení v samotnej podstate meniť obsah otázky platnosti, ktorú položil vnútroštátny súd. Chcel tým len zdôrazniť, že v tomto rámci môže byť jeho skúmanie rozšírené na všetky právne dôvody, ktoré ohraničujú rámec kontroly zákonnosti stanovenej článkom 230 ES. V každom prípade

zásadou je, že skúmanie platnosti predpisu práva Spoločenstva musí byť uskutočnené v rámci „prejudiciálnej otázky“, ktorá je mu položená.²⁵

32. Takto vyjadrené obmedzenie môže Súdnemu dvoru nepochybne dať istú mieru pružnosti. Súdny dvor má vždy možnosť upresniť obsah prejudiciálnej otázky vzhľadom na pripomienky, ktoré vyjadrili účastníci konania vo veci samej a so zreteľom na odôvodnenie vnútroštátneho uznesenia.²⁶ Rovnako treba pripustiť možnosť preskúmania niektorých podstatných nedostatkov aj bez návrhu nad rámec položenej otázky.²⁷

33. V prejednávanej veci sa mi však nezdá potrebné žiadať, aby Súdny dvor túto pružnosť využil. Pokiaľ ide o uvedené dva dôvody návrhu, je to jednoznačné. Pokiaľ ide o spochybnenie právneho základu smernice, je nepochybné, že sa nachádza mimo oblasti pôsobnosti a zmyslu položenej otázky. Toto sa týka len súladu jej niektorých ustanovení so základnými zásadami právneho poriadku Spoločenstva a nie právomoci Spoločenstva pre ich prijatie. Pokiaľ ide o zásadu proporcionality, táto je nástrojom pre uplatnenie

24 — Pozri najmä rozsudok z 16. júna 1998, Racke, C-162/96, Zb. s. I-3655, bod 26.

25 — Rozsudok z 28. októbra 1982, Dorca Marine a i., 50/82 až 58/82, Zb. s. 3949, bod 13.

26 — Rozsudky z 10. februára 1973, Getreide Import, 41/72, Zb. s. 1, bod 2, a z 25. októbra 1978, Royal Scholten-Honig, 103/77 a 145/77, Zb. s. 2037, body 16 a 17.

27 — Rozsudok z 18. februára 1964, Internationale Crediet- en Handelsvereniging, 73/63 a 74/63, Zb. s. 3, bod 28.

a kontrolu základných práv, ktoré priznáva právny poriadok Spoločenstva. Z tohto dôvodu sa bude musieť v každom prípade zohľadniť táto zásada v súvislosti s uplatňovaním týchto práv. Preto netreba na tieto účely rozširovať rámec kontroly, ako to požaduje vnútroštátny súd.

34. Inak je to v prípade ostatných zásad, na ktoré poukazujú vedľajší účastníci konania. Hoci nie sú nepodstatné v rámci položenej otázky, nezdá sa nutné venovať im samostatný rozbor z jednoduchého dôvodu hospodárnosti konania. Tieto zásady totiž možno ľahko zlúčiť pod jednu z nich, a to síce pod zásadu profesijného tajomstva advokáta. Práve táto zásada je najbezprostrednejšie ohrozená povinnosťou informovania, ktorú stanovuje sporná smernica. Otázku vnútroštátneho súdu v tejto súvislosti práve vyvoláva zlučiteľnosť tejto povinnosti informovania s požiadavkami zachovania profesijného tajomstva advokátov.

35. Preto sa mi zdá, že správnu metódou je najskôr skúmať, či majú tieto požiadavky charakter všeobecnej zásady alebo základného práva, ktoré chráni právny poriadok Spoločenstva. Pokiaľ to tak bude, potom sa možno domnievať, že článok 6 ods. 2 EÚ poskytuje dostatočné zdroje nato, aby sa odpovedalo na všetky obavy, ktoré vyjadrili účastníci konania vo veci samej.

III — Základy ochrany profesijného tajomstva advokátov

36. Podľa toho, čo tvrdia niektorí z vedľajších účastníkov konania, by sa mohlo zdať zbytočným zisťovanie presného prameňa práva, ktoré upravuje profesijné tajomstvo advokátov. Podľa ich názoru toto tajomstvo má hodnotu „axiómy“.²⁸ Jeho stopy možno nájsť „vo všetkých demokraciách“, rovnako aj vo všetkých historických obdobiach: je prítomné v Biblii, objavuje sa vo všetkých dokumentoch dejín antiky a prenáša sa z jedného storočia do druhého. Ak si z tohto hľadiska advokátske tajomstvo zasluhuje uznanie v právnom poriadku Spoločenstva, je to tak práve preto, že sa zakorenilo do samotných základov európskej spoločnosti.

37. Okrem toho sa navrhuje, aby sa odkázalo na pravidlá zakotvené vo všetkých profesijných komorách advokátov vo všetkých členských štátoch. Tajomstvo je súčasťou samotného povolania advokáta. Je uvedené vo všetkých etických kódexoch podľa vzoru Etického kódexu európskych advokátov prijatého CCBE²⁹, ktorý vo svojom článku 2.3 týkajúceho sa profesijného tajomstva stanovuje, že „zo samotnej povahy poslania advokáta vyplýva, že sú mu odovzdané tajomstvá svojho klienta a dôverné oznámenia. Bez záruky dôvernosti niet dôvery. Profesionálne

28 — Písomné pripomienky, ktoré predložil Ordre des barreaux francophones et germanophone a Ordre français des avocats du barreau de Bruxelles, s. 22.

29 — Tento kódex bol prijatý 28. októbra 1988 a naposledy zmenený a doplnený 19. mája 2006.

tajomstvo sa teda uznáva ako základné a prvoradé právo a povinnosť advokáta“. Pravidlo zachovania profesijného tajomstva je z tohto hľadiska chápané ako povinnosť mlčanlivosti, ktorá je súčasťou určitého povolania.

38. Pri charakterizovaní požiadavky ochrany Spoločenstva sa judikatúra Súdneho dvora nemôže uspokojiť ani so spoločenskou axiómou, ani s profesijným pravidlom. Je a musí byť sú dve odlišné veci. Súdny dvor nepochybne nemôže nebrať do úvahy existenciu tak základnej zásady, ktorá sa zdá univerzálne uznaná. Zo skutočnosti, že určité pravidlo sa zdá, že má v určitých spoločenských alebo súkromnoprávných spoločenských vyššiu hodnotu, však nevyplýva, že by malo byť zakotvené ako všeobecná zásada práva Spoločenstva. Treba však zistiť, či v tomto právnom poriadku neexistuje autonómny prameň, ktorý zabezpečuje jeho ochranu.

39. Možno si preto položiť otázku, či v tejto oblasti existuje spoločná ústavná tradícia členských štátov. Ako už Súdny dvor pripomenul vo svojom už citovanom rozsudku AM & S, „právo Spoločenstva, ktoré vyplýva nielen z hospodárskeho, ale tiež z právneho prelínania sa členských štátov, musí zohľadňovať zásady a koncepcie, ktoré sú spoločné týmto štátom“. ³⁰ Z porovnávacej analýzy právnych poriadkov členských štátov Únie

jasne vyplýva, že profesijné tajomstvo advokátov existuje vo väčšine týchto štátov, pričom patrí medzi základné zásady a má charakter normy verejného poriadku. ³¹ Z tej istej analýzy však vyplýva, že rozsah a podmienky ochrany profesijného tajomstva sa dosť odlišujú v rôznych právnych poriadkoch. Preto ak treba zohľadniť pri výklade pojmu profesijné tajomstvo advokáta rôzne vnútroštátne právne predpisy a judikatúry, zdá sa mi, že vzhľadom na rozdielnosti a odchýlky, ktoré ovplyvňujú uplatňovanie tejto zásady v právnych poriadkoch členských štátov, treba skôr využiť iný prameň ochrany.

40. Podľa ustálenej judikatúry základné práva zakotvené v EDLP majú v právnom poriadku Spoločenstva „zvláštny význam“ a sú neoddeliteľnou súčasťou všeobecných zásad, ktorých dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje. ³² Z tohto však nutne nevyplýva, že sa rozsah ochrany základných práv v právnom poriadku Spoločenstva zhoduje s rozsahom ochrany, ktorú zabezpečuje EDLP. Naproti tomu v Spoločenstve nemožno pripustiť opatrenia, ktoré nie sú zlučiteľné s dodržiavaním ľudských práv priznaných týmto dohovorom. ³³

30 — Rozsudok AM & S, už citovaný, bod 18.

31 — Pozri v tomto zmysle bod 182 návrhov, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci Wouters a i., už citovanej.

32 — Pozri najmä rozsudok z 12. júna 2003, Schmidberger, C-112/00, Zb. s. I-5659, bod 71.

33 — Rozsudok Schmidberger, už citovaný, bod 73.

41. EDLP síce výslovne neodkazuje na profesijné tajomstvo advokáta, obsahuje však ustanovenia, ktoré môžu zaručiť takúto ochranu. Judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva v tejto súvislosti poskytuje dve rôzne možnosti. Na jednej strane so zreteľom na rámec, v ktorom sa má uplatniť, advokátske tajomstvo patrí do práva na spravodlivé súdne konanie, ako to uvádza aj vnútroštátny súd. V rozsudku *Niemietz v. Nemecko* Európsky súd rozhodol, že v prípade advokáta sa zásah do sféry profesijného tajomstva „môže odraziť na riadnom výkone spravodlivosti, a teda aj na právach zaručených článkom 6“.³⁴ Tajomstvo je podmienkou dôvery, ktorá podporuje dôvernosť a vedie k prejavu pravdy a spravodlivosti. Ale na druhej strane vzhľadom na to, čo má chrániť, sa profesijné tajomstvo advokáta zdá byť základnou zložkou práva na rešpektovanie súkromného života.³⁵ Vo svojom rozsudku *Foxley v. Spojené kráľovstvo* Európsky súd zdôrazňuje v tomto zmysle význam, aký majú podľa článku 8 EDLP zásady dôvernosti a profesijného tajomstva, ktoré sú späť so vzťahom medzi advokátom a jeho klientom.³⁶ Tajomstvo chráni občana pred indiskrétnymi vyzradeniami, ktoré by mohli narušiť jeho bezúhonnosť a dobrú povesť.

42. Súdny dvor nemôže túto judikatúru nevziať do úvahy. Už mal príležitosť

34 — Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, *Niemietz v. Nemecko* zo 16. decembra 1992, bod 37.

35 — Pozri obdobne v oblasti lekárskeho tajomstva rozsudok z 8. apríla 1992, *Komisija/Nemecko*, C-62/90, Zb. s. I-2575, bod 23.

36 — Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva *Foxley v. Spojené kráľovstvo* z 29. septembra 2000, bod 44; tiež rozsudok *Kopp v. Švajčiarsko* z 25. marca 1998.

zdôrazniť, že pri výklade základných práv musí prihliadať na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva.³⁷ Preto možno považovať právo na spravodlivé súdne konanie a právo na rešpektovanie súkromného života za dvojité základ ochrany profesijného tajomstva advokáta v právnom poriadku Spoločenstva.

43. Teoreticky nie je jedno, ktorý z týchto základov sa zvolí. Poznávam totiž, že podľa toho, či bude ochrana tajomstva viazaná na jedno alebo druhé z týchto práv, môže sa potom meniť aj rozsah tejto ochrany. Ak bude tajomstvo založené na práve na spravodlivé súdne konanie, potom z toho bude implicitne vyplývať obmedzenie jeho rozsahu nad rámec súdnych a kvázi súdnych sporov. Takto sa rozhodol Súdny dvor v už citovanej veci *AM & S*. Z tejto voľby vyplynulo, že ochrana korešpondencie má za okolností ako vo veci samej, byť chránená len „v rámci a na účely obhajoby“.³⁸ Naopak voľba práva na rešpektovanie súkromného života znamená *a priori* rozšírenie ochrany na všetky dôverné informácie, s ktorými sa zdôveril klient členovi povolania bez ohľadu na rámec, v ktorom sa tieto vzťahy vyvíjajú.

44. V tomto štádiu rozboru sa mi však takýto výber nezdá relevantný. Stanovenie dvojitého

37 — Rozsudok z 29. júna 2006, *Komisija/SGL Carbon*, C-301/04 P, Zb. s. I-5915, bod 43.

38 — Rozsudok *AM & S*, už citovaný, bod 21.

základu má naopak tú výhodu, že zahŕňa všetky obavy vyjadrené vedľajšími účastníkmi konania. Ochrana profesijného tajomstva advokáta je zásadou s dvoma tvármi, jednou procesnou vychádzajúcou zo základného práva na spravodlivé súdne konanie a druhou hmotnoprávnou vychádzajúcou zo základného práva na rešpektovanie súkromného života. K jej procesnému základu možno ľahko priradiť práva na obhajobu, právo na právnu pomoc a právo odoprieť výpoveď, ak by ňou spôsobil nebezpečenstvo trestného stíhania.³⁹ Jej hmotnoprávnemu základu zodpovedá požiadavka „aby každý subjekt práva mal možnosť obrátiť sa slobodne na svojho advokáta, ktorého povolanie samo osebe zahrňuje úlohu poskytovať *nezávislé* právne stanoviská každému, kto ich potrebuje“⁴⁰ a s tým súvisiaca požiadavka lojality voči svojmu klientovi. Zásada tajomstva vyplýva zo samotnej zvláštnej povahy povolania advokáta.

45. Ak zásady nezávislosti advokáta, práva na obhajobu alebo práva mlčanlivosti sú spochybnené v dôsledku povinnosti informovania upravenej sporným ustanovením práva Spoločenstva, je to tak predovšetkým preto, že sa na ne vzťahuje zásada profesijného tajomstva advokáta. V tejto veci je teda otázkou to, či povinnosť informovania, ktorú ukladá sporná smernica advokátom

v Európskej únii, zasahuje do tejto zásady, ktorú chránia ako takú základne zásady právneho poriadku Spoločenstva.

46. Ak aj na konci tejto analýzy treba uznať existenciu zásady ochrany profesijného tajomstva advokáta v práve Spoločenstva, nemožno však z toho vôbec vyvodzovať, že ide o absolútnu výsadu, ktorá by ako taká bola priznaná povolaniu advokáta.

IV — Hranice ochrany profesijného tajomstva advokáta

47. Pokiaľ ide o právo na ochranu dôvernosti oznámení medzi advokátom a jeho klientom, už generálny advokát Warner vo veci AM & S uviedol, že „ide o právo, ktoré všeobecne uznávajú právne predpisy civilizovaných krajín, o právo, ktoré možno len ťažko odňať, avšak nie o právo chránené do tej miery, že by Rada nemohla nikdy v rámci Spoločenstva upraviť výnimku z neho alebo ho zmeniť“.⁴¹ Bezpochyby je to tak aj v prípade ochrany profesijného tajomstva, ako to inak vyplýva z posúdenia príslušných právnych predpisov všetkých členských štátov Spoločenstva. Nemožno vylúčiť, že naliehavé dôvody

39 — Pozri článok 47 Charty základných práv, ktorý kodifikuje judikatúru Súdneho dvora v oblasti práv, ktoré sa týkajú prístupu k súdu; rozsudok z 18. októbra 1989, Orkem/Komisia, 374/87, Zb. s. 3283, bod 35.

40 — Rozsudok AM & S, už citovaný, bod 18 (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

41 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Warner vo veci, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom AM & S, už citovaným, s. 1637.

verejného záujmu prevážia nad profesijným tajomstvom za istých konkrétnych okolností. Preto ustanovenie, ktoré je v prejednávanej veci napadnuté, nemožno považovať za neplatné len preto, že do istej miery obmedzuje profesijné tajomstvo advokáta. Treba však overiť, či takto upravené obmedzenia sú v súlade s režimom obmedzenia práv, na ktorých spočíva profesijné tajomstvo advokáta v práve Spoločenstva. Preto ak tieto obmedzenia sponchybujú záruku práv chránených právnym poriadkom Spoločenstva, musia byť striktné vymedzené a odôvodnené.

Charta nemôže byť sama osebe dostatočným právnym základom pre vznik priamo uplatniteľných práv jednotlivca, napriek tomu však nie je zbavená akéhokoľvek účinku ako kritérium pre výklad nástrojov na ochranu práv uvedených v článku 6 ods. 2 EÚ. V tejto súvislosti táto Charta môže plniť dvojité funkciu. Po prvé môže zakladať domnienku o existencii práva, ktorého existencia potom musí byť potvrdená buď spoločnými ústavnými tradíciami členských štátov, alebo ustanoveniami EDLP. Po druhé, ak je určité právo označené za základné právo chránené právnym poriadkom Spoločenstva, Charta poskytuje mimoriadne užitočný nástroj na určenie obsahu, pôsobnosti a významu tohto práva. Inak pripomínam, že ustanovenia Charty, ktorých vznik je výsledkom rozsiahleho procesu vyjednávania vedeného na európskej úrovni, sú z veľkej časti kodifikáciou judikatúry Súdneho dvora.

48. Na účely posúdenia opodstatnenosti obmedzení, ktoré napadli žalobkyne, navrhujem použiť ten istý rámec analýzy, ktorý upravuje Charta základných práv Európskej únie. Súdny dvor už mal príležitosť konštatovať, že aj keď táto Charta „nepredstavuje záväzný právny nástroj“, jej základným cieľom je „ako vyplýva z jej preambuly potvrdiť „práva, ktoré vyplývajú predovšetkým z ústavných tradícií a medzinárodných záväzkov, ktoré sú spoločné členským štátom, zo Zmluvy o Európskej únii a zo Zmlúv Spoločenstva, z [EDLP], zo sociálnych chárt, ktoré prijalo Spoločenstvo a Rada Európy, ako aj z judikatúry Súdneho dvora... a Európskeho súdu pre ľudské práva“.⁴² Z tohto úryvku vyplýva, že hoci uvedená

49. V tomto rámci je povinnosťou Súdneho dvora overiť na jednej strane, či obmedzenia, ktoré zaviedlo sporné ustanovenie smernice, neobmedzujú ochranu advokátskeho tajomstva takým spôsobom alebo do tej miery, že by bola ohrozená jeho samotná podstata, a na druhej strane, či tieto obmedzenia zodpove-

42 — Rozsudok z 27. júna 2006, Parlament/Rada, C-540/03, Zb. s. I-5769, bod 38.

dajú cieľu všeobecného záujmu uznanému Úniou a sú primerané uvedenému cieľu.⁴³

A — Zasahuje sporné ustanovenie do podstaty profesijného tajomstva advokáta?

50. Ochrana podstaty základného práva spočíva buď na zabezpečení takej ochrany tohto práva, ktorá je v čo najväčšej miere zlučiteľná so zachovaním iných základných práv, alebo na určení okolností a podmienok, za ktorých si toto právo zasluhuje posilnenú ochranu.

51. V prejednávanej veci celý problém spočíva v tom, za akých okolností a podmienok nesmie byť profesijné tajomstvo advokáta obmedzené. Práve v tomto bode sa výklady účastníkov sporu rozchádzajú najzreteľnejšie.

52. Na jednej strane sa Komisia domnieva, že podstata advokátskeho tajomstva úplne patrí

do oblasti „sporov.“ Preto, aby bolo možné pripustiť, že toto tajomstvo je predmetom ochrany, treba preukázať vzťah k určitému konaniu. Len v rámci konania, alebo prinajmenšom v rámci konania, ktoré má súdny alebo kvázi súdny charakter, si tajomstvo zasluhuje ochranu. Takto by mal tiež byť vykladaný aj už citovaný rozsudok Súdneho dvora AM & S, to znamená tak, že vyžaduje „súvislosť“ so sporovým konaním. Z tohto pohľadu smernica, ktorá obmedzuje ochranu advokátskeho tajomstva len na rámec sporov, nevyvoláva žiadne pochybnosti.

53. Na opačnej strane sa nachádzajú účastníci konania, ktorý zastupujú advokátske komory, pre ktoré pravidlo zachovania tajomstva je neoddeliteľné od povolania advokáta, ktorému zveruje zvláštny štatút a dôstojnosť. V každom prípade by mal len advokát posúdiť hranice, aké možno v tejto súvislosti vytýčiť. Obmedzenie rozsahu tajomstva len na niektorú z jeho činností by bolo v rozpore so základnými zásadami a zároveň v praxi neuskutočniteľné, pretože uvedené činnosti sú súčasne komplexné a nedeliteľné. Z tohto hľadiska je jasné, že pokiaľ by smernica uložila povinnosť prezradiť tajomstvo pri niektorých činnostiach vykonávaných advokátmi, potom by mala za následok porušenie základných práv.

54. Tieto dva výklady, ktoré sú navzájom nezlučiteľné, sa predsa len zhodujú v bode, z ktorého treba vychádzať. Všetci účastníci

43 — Článok 52 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie stanovuje, že „každé obmedzenie uplatňovania práv a slobôd uznaných touto Chartou musí byť stanovené zákonom a musí rešpektovať základný obsah týchto práv a slobôd. V súlade so zásadou primeranosti možno obmedzenia uplatniť len vtedy, ak sú nevyhnutné a pokiaľ sú vo všeobecnom záujme, ktorý uznáva Únia alebo reagujú na potrebu chrániť práva a slobody druhých“.

konania sa totiž zhodne domnievajú, že dôvod existencie profesijného tajomstva advokáta spočíva na vzťahu dôvery, ktorý musí existovať medzi klientom a advokátom.⁴⁴ Zachovanie tohto vzťahu v skutočnosti poskytuje dvojaký úžitok. Predovšetkým je tento vzťah užitočný pre klienta, ktorý tajomstvo zveruje a ktorý si tak môže byť istý, že sa môže spoľahnúť na dôveryhodnú tretiu osobu, svojho advokáta. Užitočný je však pre spoločnosť ako celok, keďže podporou právneho vedomia a výkonu práv obhajoby prispieva k riadnemu výkonu spravodlivosti a k prejavaniu pravdy. Tento vzťah je predsa len krehký. Musí sa mu umožniť rozvíjať sa v chránenom rámci. V prejednávanej veci je teda dôležité starostlivo vymedziť hranice tohto rámca. Nesmie byť príliš úzky, inak by znemožnil podmienky pre skutočný vzťah dôvery medzi advokátom a jeho klientom. Na druhej strane ale nesmie byť ani príliš široký, aby z tajomstva neurobil jednoduchý atribút povolania advokáta. Profesijné tajomstvo však nemôže byť majetkom advokáta. Skôr ho treba chápať ako hodnotu a ako bremeno. Podľa slov Lorda Denninga, výsada, ktorá z tohto tajomstva vyplýva „nie je výsadou advokáta, ale jeho klienta“.⁴⁵ Táto výsada má zmysel len vtedy, keď slúži záujmu spravodlivosti a dodržiavania práva. Advokátovi je táto výsada udelená len ako osobe, ktoré je súčasťou systému justície.

55. V tejto veci je tiež ďalší bod, ktorý nevyvoláva žiadny spor. Všetci účastníci konania

sa zhodujú na skutočnosti, že na profesijné tajomstvo sa musí vzťahovať posilnená ochrana v rámci výkonu funkcií zastúpenia a obhajoby klienta. V tomto rámci totiž, ako to pripomenul generálny advokát Léger vo svojich návrhoch k rozsudku Wouters a i., „advokáti zaujímajú ústredné miesto pri riadnom výkone spravodlivosti ako sprostredkovatelia medzi osobami podliehajúcimi súdnej právomoci a súdmi“.⁴⁶ Nie náhodou ich Súdny dvor kvalifikoval ako „pomocníkov spravodlivosti“ a „spolupracovníkov justície“.⁴⁷

56. Názorová nezhoda sa koncentruje teda na otázku, či si podobná ochrana zaslúži byť rozšírená nad striktný rámec nutnosti zastupovania a obhajoby a až pokiaľ ju treba rozšíriť. V tejto súvislosti je nutné skonštatovať, že situácia, ktorá prevláda v právnych poriadkoch rôznych členských štátov, je rozporuplná.

57. Na prvý pohľad sa zdá, že sporná smernica prijala kompromisné riešenie. Počas skúmania návrhu smernice, ktorý predložila Komisia, Parlament vyjadril želanie rozšíriť výslovne výnimku na poskytovanie právnych rád. Ako bolo uvedené, tento návrh nebol prijatý. Vo svojom článku 6 ods. 3 druhom pododseku prijatá smernica jednoducho stanovuje, že advokáti nie sú viazaní žiadnou povinnosťou informovania nielen

44 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom Wouters a i., už citovaným, bod 182.

45 — Lord Denning: *The Due Process of Law*. Butterworths, London 1980, s. 29.

46 — Bod 174 návrhov generálneho advokáta.

47 — Rozsudky z 3. decembra 1974, Van Binsbergen, 33/74, Zb. s. 1299, bod 14, a AM & S, už citovaný, bod 24.

„pri obhajobe, či zastupovaní daného klienta v súdnych konaniach“, ale tiež „počas zisťovania právneho postavenia tohto klienta“. Tento posledný výraz si vyžaduje výklad. Svedčí o tom rozporuplný stav vnútroštátnych právnych predpisov, ktorými sa prebralo toto ustanovenie.⁴⁸

58. Preto, aby sa zodpovedalo na otázku platnosti, ktorú položil vnútroštátny súd, treba najskôr objasniť význam tohto pojmu.

1. Pojem „zisťovanie právneho postavenia klienta“

59. Podľa názoru Komisie výklad tohto pojmu nie je v nijakom prípade relevantný na účely určenia platnosti smernice. Keďže profesijné tajomstvo advokátov sa týka v zásade len súdnych aktivít alebo

kvázi súdnych aktivít, stačí skonštatovať, že smernica vyníma tieto aktivity spod akejkoľvek povinnosti informovania. Inak povedané, aj keď činnosť právneho hodnotenia bola podriadená oznamovacej povinnosti, smernica by mala byť považovaná za platnú. Advokátske komory zastúpené na pojednávaní sa naopak domnievajú, že profesijné tajomstvo sa tiež vzťahuje na poradenstvo. Navrhujú teda široko vykladať pojem zisťovanie právneho postavenia klienta. Pokiaľ by sa rozhodlo tak, že sporné ustanovenie nezahŕňa pojem poradenstvo, potom by malo byť považované za neplatné.

60. Podľa môjho názoru zásada profesijného tajomstva sa vzťahuje, ako tvrdia vedľajší účastníci konania — advokátske komory, na poskytovanie právnych rád. Dôvod je dvojaký a spočíva súčasne na zásadných dôvodoch a na praktických dôvodoch. V zásade treba zohľadniť „zásadnú nevyhnutnosť každej osoby v civilizovanej spoločnosti môcť sa obrátiť na svojho advokáta preto, aby získala stanovisko a pomoc, a keď sa konanie začne, aby ju advokát zastupoval v konaní“.⁴⁹ Ako právny zástupca a obhajca, každý advokát má tiež základnú funkciu pomoci a poradenstva. Takto zabezpečuje nielen prístup k spravodlivosti, ale tiež prístup k právu. Táto posledná záruka však nie je menej vzácna ako prvá v zložitej spoločnosti, akou je európska spoločnosť. Možnosť daná každému občanovi mať k dispozícii nezávislé poradenstvo na účely oboznámenia sa so stavom práva, ktoré upravuje jeho osobitnú situáciu, je

48 — Veľké množstvo členských štátov doslovne prebralo znenie smernice. Niektoré členské štáty si vybrali cestu výslovného odkazu na činnosť právneho poradenstva pri ich prebratí: tak je to v prípade nemeckého práva (§ 11 ods. 3 prvá veta Geldwäschekämpfungsgesetz), francúzskeho práva (článok 562-2-1 finančného a peňažného zákonníka), gréckeho práva (článok 2a ods. 1 písm. β, zákona č. 2331/1995, zmeneného a doplneného článkom 4 zákona č. 3424/2005) britského práva (Proceeds of Crime Act 2002, článok 330 odsek 6 a 10). Nakoniec sú štáty, ktoré mali v úmysle vylúčiť činnosť právneho poradenstva, ktoré nesúvisí so súdnym konaním z vecnej pôsobnosti výnimky, ktorú stanovuje článok 6 ods. 3 druhý pododsek smernice: to je prípad Fínska (Rahanpesulaki článok 3 bod 18) a Poľska (článok 11 ods. 5 zákona zo 16. novembra 2000, zmenený a doplnený zákonom z 5. marca 2004).

49 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Slynn vo veci, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom AM & S, už citovaným, s. 1654.

zásadnou zárukou právneho štátu. Za týchto podmienok dohoda o dôvere, ktorá zaručuje ochranu tajomstva, si zasluhuje byť rozšírená nad rámec vzťahov právnej pomoci a právneho poradenstva.⁵⁰ Rovnaké rozšírenie je v súlade okrem iného s vývojom judikatúry Súdneho dvora. V rozsudku AM & S sa výslovne pripomína význam možnosti pre klientov disponovať úplne nezávisle právnymi stanoviskami a zákonnou pomocou.⁵¹

žiadnu povinnosť informovania, ktorá súvisí s bojom proti praniu špinavých peňazí. Na akýkoľvek zásah tohto druhu treba hľadieť ako na zásah do podstaty práv, ktoré chráni právny poriadok Spoločenstva.

61. V každom prípade sa zdá ťažké v praxi rozlišovať v rámci výkonu poslania právnikov časový úsek, kedy ide o poradenstvo, a časový úsek, kedy ide o právne zastúpenie. Ak by bolo treba vždy, keď sa ukladá povinnosť sledovať ciele, ktoré sleduje smernica, takto rozlišovať, je isté, že vzťah dôvery, ktorý existuje medzi osobou vykonávajúcou činnosť na profesijnej báze a jej klientom by mohol utrpieť.

62. Z tohto rozboru vyplýva, že posilnená ochrana, ktorá sa vzťahuje na profesijné tajomstvo advokáta, sa musí vzťahovať na úlohy právneho zastupovania, obhajoby, právnej pomoci a právneho poradenstva. Preto navrhujem vyvodiť záver, že pri výkone týchto úloh nemožno uložiť advokátovi

63. Je formulácia, ktorú obsahuje sporné ustanovenie predmetnej smernice vo veci samej, zlučiteľná s týmto rozborom? Pripomínam, že Súdny dvor ustáleno rozhoduje, že „keď je znenie sekundárneho práva Spoločenstva možné vykladať viac ako jedným spôsobom, treba uprednostniť výklad, ktorý umožňuje, aby bolo ustanovenie v súlade so Zmluvou pred výkladom, ktorý vedie k tomu, že je so Zmluvou nezlučiteľné“.⁵² V prejednáwanej veci sa mi zdá, že pojem „zistovanie právneho postavenia klienta“ obsiahnutý v smernici môže byť ľahko chápaný ako pojem právneho poradenstva. Rovnaký výklad je v súlade so zásadou základných práv a zásad právneho štátu, ktoré chráni právny poriadok Spoločenstva. Nakoniec je v súlade s textom odôvodnenia č. 17 smernice, ktoré stanovuje, že v zásade „právne poradenstvo zostáva viazané povinnosťou profesijného tajomstva“ [*neoficiálny preklad*]. Navrhujem preto vykladať článok 6 ods. 3 druhý pododsek smernice v tom zmysle, že oslobodzuje od akejkoľvek povinnosti informovania advokátov, ktorí vykonávajú činnosť právneho poradenstva.

50 — Tamže, s. 1655.

51 — Rozsudok AM & S, už citovaný, body 18 a 21.

52 — Rozsudky z 13. decembra 1983, Komisia/Rada, 218/82, Zb. s. 4063, bod 15, a z 29. júna 1995, Španielsko/Komisia, C-135/93, Zb. s. I-1651, bod 37.

64. Zostáva však overiť, či ustanovenia smernice sú vo všetkých bodoch v súlade s týmto výkladom. Advokátske komory tvrdia, že tým, že sa podriadia povinnosti informovania činnosti uvedené v článku 2a bode 5, smernica porušuje takto vykladanú zásadu profesijného tajomstva. Zastávajú totiž názor, že vo všetkých svojich činnostiach je advokát vedený k tomu, aby vykonával rozbor a zisťovanie právneho postavenia svojho klienta. Za týchto podmienok nie je vhodné vylúčiť ochranu tajomstva v rámci uvedených činností.

65. Je nutné uznať, že môže byť ťažké v praxi rozlíšiť medzi činnosťami právnej povahy a „mimo-právnymi“ činnosťami advokátov. Nezdá sa mi však nemožné stanoviť jasné kritérium, ktoré umožňuje oddeliť prípady, keď advokát konajúci ako „advokát“ požíva ochranu profesijného tajomstva, a prípady, keď sa táto ochrana nemá uplatniť. Podľa môjho názoru je to práve táto podmienka, ktorá môže zachovať rovnováhu medzi požiadavkou ochrany dôvery, ktorá existuje medzi advokátom a jeho klientom, a požiadavkou ochrany všeobecných záujmov spoločnosti pri dodržaní práv, ktoré chráni právny poriadok Spoločenstva. Okrem toho sa mi zdá ťažké odôvodniť rozšírenie profesijného tajomstva advokáta iba na základe ťažkosti praktickej povahy a bez ohľadu na skutočnosť, že povolanie advokáta pokrýva v súčasnosti činnosti, ktoré idú nad rámec jeho osobitných úloh zastupovania a poradenstva.

2. Kritérium rozlišovania činnosti chránenej profesijným tajomstvom

66. Počas pojednávania, ktoré sa konalo na Súdnom dvore, vedľajší účastníci konania navrhli rôzne kritériá rozlišovania. Rada navrhla vychádzať z materiálnej povahy činnosti, na ktorú sa viaže oznámenie. Na druhej strane sa vo svojich písomných pripomienkach domnieva, že treba zohľadniť kritérium aktívnej účasti advokátov pri výkone dotknutých postupov. Rovnaký názor zastával Parlament počas pojednávania: je celkom možné rozlišovať medzi činnosťou poradenstva a účasťou v mene a na účet klienta. Talianska vláda tvrdí, že iba rady poskytnuté na nezávislom základe si zasluhujú ochranu.

67. Konfrontované s týmto rozborom, advokátske komory zastúpené na pojednávaní pripustili, že činnosti uvedené v článku 2a bode 5 mohli byť v skutočnosti rozlíšené. Ak je aj pravda, že účinkom činnosti splnomocnenca uvedených v písmene b) bolo zrušenie akéhokolvek rozdielu medzi záujmami advokáta a záujmami jeho klienta do tej miery, že advokát stratil svoju nezávislosť, tento záver však rovnako neplatí pre činnosti pomoci uvedené v písmene a), ktoré vyžadujú dodržiavanie nezávislosti advokáta.

68. Zdá sa teda, že *a priori* protikladné stanoviská rôznych účastníkov konania sa priblížili. Zdá sa, že k dohode sa dospelo, pokiaľ ide o myšlienku, že treba obmedziť

profesijné tajomstvo na oblasť vlastnej právomoci advokátov. Z toho vyplýva, že rozdielnosti pohľadov sú vymedzené.

69. Podľa môjho názoru by bolo riskantné chcieť rozlíšiť v závislosti od stupňa zapojenia advokáta do predmetnej operácie. Nechápem, prečo si činnosť pomoci zasluhuje viac osobitnej ochrany ako činnosť splnomocnenca, ak sa nepreukázalo, že táto činnosť je vykonávaná úplne nezávisle. To, čo je dôležitejšie, je to, že vykonávaná činnosť je spôsobom výkonu tejto činnosti.

70. Je nepochybné, že advokát vo všetkých prípadoch, keď koná, môže byť vedený k tomu, aby vykonával zisťovanie právneho postavenia svojho klienta. Takéto zisťovanie sa však môže uberať rôznymi smermi. Jedna vec je vysvetliť rámec a právne dôsledky zamýšľanej operácie, druhá vec je viesť zisťovanie na účely výberu najlepšej stratégie v záujme klienta preto, aby sa uskutočnila hospodárska alebo obchodná činnosť alebo transakcia. Ak má zisťovanie jednoducho za cieľ pomôcť klientovi zorganizovať svoje činnosti „v súlade so zákonom“ a podriaďiť jeho ciele právnej norme,⁵³ potom sa musí považovať za činnosť poradenstva a musí byť vyňaté spod akejkoľvek povinnosti

informovania bez ohľadu na kontext, v akom sa vykonáva. Naopak, ak je základným cieľom zisťovania uskutočňovanie alebo príprava finančnej alebo obchodnej transakcie a keď je podriadené pokynom klienta preto, aby sa našlo najmä najvýhodnejšie hospodárske riešenie, potom advokát nekoná inak ako „obchodný splnomocnenec“, ktorý dáva všetky svoje schopnosti do služieb mimoprávnej činnosti a v takom prípade netreba uplatňovať profesijné tajomstvo. V prvom prípade možno povedať, že advokát koná nielen v záujme svojho klienta, ale tiež v právnom záujme. V druhom prípade prevládajú iba záujmy klienta. V tomto prípade advokát nekoná ako nezávislý advokát, ale sa nachádza v situácii, ktorá je zhodná so situáciou finančného poradcu alebo podnikového právnik.

71. Pripúšťam však, že rozdiel medzi týmito dvoma druhmi situácií je samo osebe ťažké posúdiť. Posúdenie všeobecného významu, ako sa navrhuje Súdnemu dvoru v tejto veci, nemôže vyriešiť všetky praktické ťažkosti, ktoré takéto posúdenie môže spôsobiť. Najlepšie, čo môže urobiť Súdny dvor v tomto prípade, je poskytnúť všetky výkladové prvky, ktoré má k dispozícii preto, aby usmerňoval uplatňovanie textu vnútroštátnymi orgánmi. Ďalej poznamenávam, že iné súdne orgány prijali podobný prístup bez toho, aby s tým boli spojené osobitné aplikačné problémy. V týchto veciach tieto súdne

53 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Léger vo veci, o ktorej sa rozhodlo rozsudkom Wouters a i., už citovaným, bod 174.

orgány vyžadujú rozbor v každom osobitnom prípade postavenia, na základe ktorého koná advokát.⁵⁴

72. Vzhľadom na základnú povahu ochrany profesijného tajomstva advokáta je správne predpokladať, že advokát koná vo vlastnom postavení poradcu alebo obhajcu. Len keď sa ukazuje, že bol využitý na úkon, ktorý spochybňuje jeho nezávislosť, potom sa treba domnievať, že sa na neho môže vzťahovať povinnosť informovania, ktorú stanovuje táto smernica. Takéto posúdenie sa bude musieť vykonať v každom konkrétnom prípade pod zárukou súdnej kontroly.

3. Predbežný záver

73. Z predchádzajúceho rozboru nevyplýva žiadny prvok, ktorý môže byť dôvodom neplatnosti článku 2a bodu 5 a článku 6 smernice 91/308, zmenenej a doplnenej

smernicou 2001/97, za predpokladu, že sa vykladajú v tom mysle, že vylučujú každú povinnosť informovania v rámci činností právneho zastúpenia a právneho poradenstva advokátov. Treba najmä oslobodiť od podobnej povinnosti rady poskytnuté preto, aby sa pomohlo klientovi zorganizovať jeho činnosť „v súlade so zákonom“.

74. Nestačí pripustiť, že mimo týchto prípadov, v ktorých akákoľvek povinnosť informovania je vylúčená, môžu byť stanovené hranice profesijnému tajomstvu advokáta. Treba si tiež položiť otázku, či sa týmito hranicami sleduje cieľ všeobecného legitímneho záujmu a či sú primerané tomuto cieľu.

B — *Hranice obmedzujúce ochranu tajomstva advokáta sledujú cieľ všeobecného legitímneho záujmu?*

54 — Pozri v tomto zmysle rozsudky americkej judikatury: In re Grand Jury Investigation (Schroeder), 842 F.2d 1223, 1225 (11th Cir. 1987); United States v. Davis, 636 F.2d at 1043; United States v. Horvath, 731 F.2d 557, 561 (8th Cir. 1984); Upjohn Co. v. United States, 449 U.S. 383 (1981); pozri tiež rozsudok 87/1997 talianskeho Ústavného súdu, z 8. apríla 1997 (GURI zo 16. apríla 1997), ako aj rozhodnutie House of Lords: Three Rivers District Council and Others v. Governor and Company of the Bank of England, [2004] UKHL 48. V tomto poslednom rozhodnutí Lord Scott of Foscote, upresňuje okrem iného: „There is, in my opinion, no way of avoiding difficulty in deciding in marginal cases whether the seeking of advice from or the giving of advice by lawyers does or does not take place in a relevant legal context so as to attract legal advice privilege.“

75. Zdá sa, že len jeden účastník konania pred Súdnym dvorom vyjadril pochybnosť o legitimitě cieľa, ktorý sleduje sporná smernica. Podľa Ordre des avocats du barreau de Liège sa tajomstvo neuplatní len v prípade vyšších záujmov súvisiacich s ochranou ľudského života.

76. Toto stanovisko nie je opodstatnené. Po prvé nezdá sa mi vôbec vylúčené, aby vonkajšie nevyhnutnosti ochrany ľudského života mohli tvoriť legitímne ciele, ktoré môžu odôvodniť obmedzenia profesijného tajomstva. Po druhé možno vidieť v boji proti praniu špinavých peňazí cieľ, ktorý si zaslúži, aby ho sledovalo Spoločenstvo.

77. Z prvého odôvodnenia smernice 91/308 vyplýva, že smernica sa zameriava na vyhnutie sa tomu, aby použitie úverových a finančných inštitúcií na pranie ziskov z kriminálnych aktivít závažne ohrozilo dôveru k finančnému systému a ovplyvnilo dôveru verejnosti k tomuto systému ako celku. Je pravda, že pranie špinavých peňazí má potenciálne deštruktívny účinok na hospodárske, politické a sociálne systémy členských štátov. Vôľa rozšíriť tento cieľ na právnikov sa nezdá nelegitímna, ak sa zoberie na vedomie tá skutočnosť, že právnici môžu vykonávať množstvo rôznorodých činností, ktoré v širokej miere presahujú samotný rámec právneho poradenstva a právneho zastúpenia. V týchto súvislostiach sa objavuje nebezpečenstvo, že sa stanú podľa vzoru iných povolání „uvádzacími“, ktorý umožnia práčom dosiahnuť ich protizákonné ciele.

78. Za týchto podmienok možno cieľ boja proti praniu špinavých peňazí považovať

za cieľ všeobecného záujmu, ktorý odôvodňuje vylúčenie tajomstva advokáta, pokiaľ toto vylúčenie nezasiahne do rámca zásadných činností advokáta, ako sú už skôr vymedzené. Nakoniec zostáva preskúmať, či takto stanovené obmedzenia dodržiavajú zásadu proporcionality.

C — Dodržiavajú obmedzenia ochrany tajomstva advokáta zásadu proporcionality?

79. Na základe zásady proporcionality obmedzenia tajomstva advokáta môžu byť uložené, len pokiaľ sú nevyhnutné. CCBE a OFBG v prejednávanej veci spochybňujú povahu nutnosti povinnosti informovania. Zdôrazňujú, že sledovaný cieľ možno dosiahnuť prostriedkami, ktoré v menšej miere zasahujú do tajomstva, akými sú sankčné disciplinárne a trestné postupy. Okrem toho skutočnosť, že iné povolania, ktoré sa zúčastňujú na rizikových postupoch, sú tiež viazané touto povinnosťou oznámenia, je dostatočnou zárukou uskutočnenia sledovaného cieľa.

80. Táto argumentácia nie je presvedčivá. Na jednej strane je nepochybné, že opísané

konania nespĺňajú rovnakú funkciu ako povinnosť informovania. Prvé sa totiž týkajú len sankcie za protizákonné správania, zatiaľ čo povinnosť informovania sa zameriava iba na oboznamovanie príslušných orgánov so skutočnosťami, ktoré môžu poukazovať na pranie špinavých peňazí bez toho, aby oznamovateľ bol zapojený do páchania protiprávných činov. Keďže sledujú rôzne ciele, nemožno pripodobňovať tieto dva nástroje na účely boja proti praniu špinavých peňazí. Na druhej strane skutočnosť, že ďalšie hospodárske subjekty sú viazané tou istou povinnosťou, nijako vopred nerozhoduje o nutnosti uložiť túto povinnosť tiež právnikom, keď sa potvrdí, že sú priamo zapojení do rizikových operácií. Preto možno pripustiť, že ustanovenie, ktoré stanovuje použitie takéhoto záväzku v prípade právnikov, môže byť nevyhnutné v súvislosti s organizovaným bojom proti praniu špinavých peňazí.

81. Rovnako platí, že tajomstvo advokáta je základnou zásadou, ktorá sa priamo dotýka práva na spravodlivé súdne konanie a práva na rešpektovanie súkromného života. Preto do sféry týchto práv možno zasiahnuť len vo výnimočných prípadoch a tak, že sa

dodržia primerané a dostatočné záruky proti zneužitiam.⁵⁵

82. V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že spornú povinnosť sprevádzajú konkrétne záruky, ktoré zohľadňujú špecifickosť povolania advokáta. Na tento účel smernica stanovuje dva druhy záruk. Po prvé v zmysle článku 6 ods. 3 prvého pododseku členskej štáty môžu označiť primeraný samosprávny orgán dotknutého povolania ako orgán, ktorý má byť informovaný o skutočnostiach uvedených v oznámení. V určitom zmysle tento orgán plní funkciu filtra a kontroly tak, že povinnosť profesijnej diskretnosti, ktorá zaväzuje advokátov voči ich klientom, môže byť zachovaná. Po druhé smernica stanovuje vo svojom článku 8, že členské štáty majú možnosť neuložiť advokátom zákaz oznámiť svojim klientom, že informácie boli oznámené úradom zodpovedným za uplatňovanie tejto smernice. Takto sa umožňuje, aby vzťah dôvery a lojálnosti voči klientom bol zachovaný, čo je podmienkou výkonu povolania advokáta. Tieto záruky možno považovať za primerané a účinné záruky vzhľadom na ochranu celistvosti vzťahu medzi advokátmi a ich klientmi.

55 — Pozri analogicky rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva, Erdem v. Nemecko z 5. júla 2001, bod 65.

V — Návrh

83. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na otázku, ktorú položil Cour d'arbitrage, takto:

Článok 2a bod 5 a článok 6 smernice Rady 91/308/EHS z 10. júna 1991 o predchádzaní zneužívania finančného systému na účely prania špinavých peňazí, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2001/97/ES zo 4. decembra 2001, sú platné, pokiaľ sa vykladajú v súlade s odôvodnením č. 17 uvedenej smernice a pokiaľ sú dodržané základné práva na ochranu profesijného tajomstva advokáta v tom zmysle, že treba od akejkoľvek povinnosti oslobodiť oznámenie informácií získaných pred, počas alebo po súdnom konaní alebo počas poskytovania právneho poradenstva.